

Motion till riksdagen

1989/90:Kr289

av Bruno Poromaa (s)

De finskspråkiga Tornedalsborna, m.m.

Tornedalsfinskan är en viktig kulturbärare i den östra delen av Norrbottens län. Språket är en viktig broförbindelse till det finskspråkiga Finland. Ett sådant förhållande är ytterst viktigt i det nordiska samarbetet. Det är därför viktigt att Tornedalsfinskan bevaras och vårdas. Om detta inte sker kommer detta minoritetsspråk och denna kultur ej att överleva.

Språk och kultur hör nära samman. Ett språk kan inte och får inte avlägnas från sin kulturella bakgrund. Språket är inte bara ett strukturellt socialt beteende utan också ett beteende anpassat till den kulturella miljön. (Unesco, Paris 1979)

De finska och samiska ortnamnen är i likhet med de svenska namnen bärare av en kultur och levande fornminnen. En förutsättning för att de icke svenskspråkiga namnen i norra Sverige skall överleva är att de i så stor utsträckning som möjligt används i mer officiella sammanhang. (Ortnamnsvärde och vård, SOU 1982:45, sid. 120)

Ortnamnen är språkliga minnesmärken och bär som sådana vittnesbörd om en långvarig bosättning. Med ledning av dessa kan vi säga att de finsktalande tornedalingarna är en ursprunglig inhemsk minoritet i likhet med samerna. Detta förhållande gör att samerna och de finsktalande tornedalingarna intar en särställning både gentemot majoritetsbefolkningen och andra minoritetsgrupper som tillkommit genom senare tiders invandring till vårt land.

Språket omfattar inte enbart det talade och det skrivna språket utan även de ovan omtalade språkliga minnesmärkena, nämligen ortnamnen. Som sådana måste ortnamnen också bli föremål för språkvård och kulturvård. Av särskild vikt är emellertid att de ursprungliga finskspråkiga ortnamnen får användas i officiella sammanhang om de ska kunna bevaras för framtiden.

Vi vill rekommendera Statens lantmäteriverk (LMV), berörda kommuner m.fl. att i större utsträckning än vad som är fallet i dag sätta ut flera namn på en ort i flerspråkiga områden på kartor, vägvisningsskyltar, ortsskyltar m.m. Med en större generositet mot minoritetsbefolkningen på detta plan torde man på sikt skapa större förståelse hos majoritetsbefolkningen för minoritetens kultur. (SOU 1982:45, sid. 119-120).

Som ett resultat av ortnamnsutredningen (SOU 1982:45) bildades 1985 ett ortnamnsråd vid LMV med uppgift att främja ett ändamålsenligt och vårdat

företrädare för myndigheter, organisationer, universitet och de svenska sameorganisationerna. Någon ledamot för bevakande av kulturvärdena och språkvården i de Tornedalsfinska ortnamnen saknas dock. Detta har aktualiserats genom behandlingen av de genuina Tornedalsfinska ortnamnen i fastighetsregistret, särskilt ändringen av bynamnet Lapinjärvi till Lappträsk i samband med fastighetsbeteckningsreformens genomförande 1987-88 i de tre Tornedalskommunerna Haparanda, Övertorneå och Pajala. Det är enligt min mening därför befogat att ortnamnsrådet utökas med en ledamot för de Tornedalsfinska ortnamnen och att de genuina Tornedalsfinska ortnamnen antecknas i fastighetsregistret, sätts ut på kartor, vägvisningsskyltar, ortskyltar m.m.

Myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv (DOVA) har till uppgift att samla in, bevara, bearbeta och ge ut material om svenska, samiska och finska dialekter, personnamn, ortnamn, visor, folkmusik, folkminnen och den svenska jazzens historia samt att avge yttranden i ärenden om fastställande av ortnamn och granska förslag till namn på allmänna kartor. Inom myndighetens verksamhetsområde faller således det Tornedalsfinska dialektområdet. Myndigheten leds av en styrelse. Jag föreslår därför att DOVA:s styrelse utökas med en ledamot för Tornedalsfinskan.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att de finsktalande tornedalingarna erkänns som en ursprunglig inhemsk minoritet i likhet med samerna,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökande av ortnamnsrådet och DOVA:s styrelse med en ledamot för Tornedalsfinskan,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de genuina Tornedalsfinska ortnamnen antecknas i fastighetsregistret, sätts ut på kartor, vägvisningsskyltar, ortskyltar m.m.

Stockholm den 25 januari 1990

Bruno Poromaa (s)